

LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ YDINENERGIALAIN MUUTTAMISESTA

Greenpeace pitää hallituksen esitystä ydinenergilain muuttamisesta pääasiassa hyvänä ja lain keskeisiä sisältöjä selkeyttävänä. Erityisesti arvostamme ydinlaitosten luvanhaltijoiden lisääntyntä tiedonantovelvollisuutta.

Haluamme kommentoida kolmea lain osa-aluetta, joissa esitetty teksti ei käsityksemme mukaan ole asianmukainen:

- Espoon ja Århusin sopimusten vaatiman kansainvälisen YVA –prosessin puuttuminen laitosten käyttöiän pidennyksiä koskevista päätöksistä.
- Ydinlaitosten alihankkijoiden vapauttaminen normaalista vahingonkorvausvastuusta.
- Laista puuttuu prosessi, jolla hallitus voisi sulkea laitokset ilman lainsäädäntöprosessia.

Ympäristövaikutusten arviointi laitosten käyttöluvien pidentämisen yhteydessä

Ydinlaitosten toiminta kuuluu Århusin sopimuksen liitteessä 1 mainittuihin laitoksiin ja ydinlaitosten käyttöiän jatkaminen alkuperäisen suunnitellun käyttöiän jälkeen on säädelty sopimuksen artiklassa 6.1. Sopimuksen valvontakomitean lausuntoluonnoksen mukaan ydinlaitokset ovat erityisen vaarallisia toimintoja, joiden käyttöiän pidentämiseen tarvitaan aina julkinen kuuleminen.¹

Espoon sopimus määrää kansainvälisen ympäristövaikutusten arvioinnin ydinlaitosten käytölle sopimuksen liitteen 1 kohdassa 2. Espoon sopimuksen täytäntöönpanokomitea totesi 30. istunnossaan, että tämä vaatimus koskee myös olemassa olevia ydinvoimaloiden käyttöluvien pidennyksiä, vaikka laitoksella ei olisi tarkoitus tehdä muutostöitä.²

Suomi on allekirjoittanut ja ratifioinut molemmat YK:n alaiset sopimukset.

Sopimusten edellyttämä pakollinen YVA -prosessi jokaisen käyttöluvien pidentämishakemuksen kohdalla yhdessä kansallisten ja kansainvälisten kuulemisten kanssa olisi mielekästä kirjata lakiin lain uudistamisen yhteydessä.

¹ Draft findings and recommendations with regard to communication ACCC/C/2013/92 concerning compliance by Germany. 2016. United Nations Economic and Social Council. https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/compliance/C2013-92/Correspondence_Party_concerned/C92_Germany_DraftFindings_18.11.2016_for_parties_comments.docx

² Meeting of the Parties to the Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context. Report of the Implementation Committee on its thirtieth session. 2014. United Nations Economic and Social Council. Ks. erit. "Findings and recommendations further to a Committee initiative concerning Ukraine (EIA/IC/CI/4)". <http://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/documents/2014/EIA/IC/ece.mp.eia.ic.2014.2.e.pdf>

Ydinlaitosten alihankkijoiden vapauttaminen normaalista vahingonkorvausvastuusta

Suomessa voimassa oleva vahingonkorvauslaki kattaa tehokkaasti erilaiset vahingonkorvausvastuuta edellyttävät tilanteet. Valitettavasti ydinvoima-ala ei ole vahingonkorvauslain vaan erilaisten sekavien ja huomattavasti heikompien kansainvälisten sopimusten varassa (ns. Pariisin sopimus lisäpöytäkirjoineen).

Pääperiaatteena lienee järkevää, että ydinvoimalat omistava yhtiö on vastuussa myös alihankkijoiden toiminnasta. Vakavan onnettomuuden sattuessa on kuitenkin ilmeistä, että mikään yhtiö ei pysty korvaamaan aiheutuneita kustannuksia nykyisten vakuutussummien tai oman pääomansa avulla.

TEM:n tulisi tarkastella mahdollisuuksia ulottaa vahingonkorvausvastuu ydinlaitoksilla sattuneista vakavista onnettomuuksista myös alihankkijoihin ja laitostoimittajaan, luvanhaltijan keskeisiin omistajiin sekä näiden yhtiöiden avainhenkilöihin.

Eräs tällainen mahdollisuus voisi olla ero ydinvoima-alaa säätelevistä kansainvälisistä sopimuksista ja alan siirtäminen normaalin vahingonkorvauslainsäädännön piiriin.

Laista puuttuu prosessi, jolla hallitus voisi sulkea laitokset ilman uutta lainsäädäntöä

Sähkömarkkinoiden vakauden kannalta on tärkeää että kaikki markkinoiden toimijat tietävät mahdollisimman aikaisin, milloin ydinvoimaloiden kaltaiset suuren markkinaosuuden laitokset suljetaan. Suunniteltu sulkuaika estää voimalayhtiöitä käyttämästä monopoliasemaansa kilpailun haittaamiseen, mutta myös varmistaa korvaavan kapasiteetin rakentamisen mahdollisimman vähillä valtion tuilla.

Esitetyssä laissa laitosten käytöstäpoistolupa olisi voimassa toistaiseksi. Mikäli tähän vaihtoehtoon päädytään, lakiin olisi hyvä kirjata menettely, jolla hallitus voi halutessaan määrätä laitoksille sulkemispäivän ilman uutta lainsäädäntöprosessia.

Lisätiedot

Jehki Härkönen
Energiapoliittinen neuvonantaja, Greenpeace Nordic
p. 040-197 2620
email jehki.harkonen@greenpeace.org